

Barnhem i Sverdlovsk - Jekaterinburg

Föreningen Tretjaks Barnhemsutbyte.

Alltsammans började med vänskapen mellan den svenske ishockeyledaren och ryske ishockeymålvakten Vladislav Tretjak. – När han berättade om de ryska barnhemsbarnen kände jag att jag ville göra något för dem, säger Stig. Stig Nilsson med ett förflutet som generalsekreterare i Svenska Ishockeyförbundet, satt och pratade med sin vän, den ryske ishockeylegenden Vladislav Tretjak.

Samtalet gled in på situationen i dåvarande Sovjetunionen och Vladislav nämnde att det finns över en miljon föräldralösa barn i hans hemland. Då ställer vi upp för dem, utbrast Stig. Vladislav var med på noterna och redan samma kväll bestämde vi oss för att göra något gemensamt. Vladislav bearbetade de ryska myndigheterna och knöt kontakt med lämpliga barnhem. De två eldsjälarnas målsättning var att finna svenska fadderföräldrar till så många barn som möjligt och låta barnen komma till Sverige för kortare eller längre tid.

Sommaren 1990 kom de 100 första barnen. För många av dem var det första gången de kom till ett riktigt hem. Stigs initiativ hade lagt grunden till den ideella förening som fick namnet Tretjaks Barnhemsutbyte. Nu har Stigs verksamhet varit i gång i mer än tio år. Massor av ryska barn har tillbringat sköna somrar i Sverige – och många svenska familjer har fått underbara sommarbarn. Sommaren 2000 kom 500 ryska barn från nio olika barnhem till Sverige för att träffa sina fadderfamiljer och uppleva en svensk sommar. Tre av barnhemmen ligger i Moskva och två i den gamla tsarstaden Jekaterinburg. Övriga orter som Stig har kontakt med heter Tula, Taganrog, Kstovo och Poretzkoe. Ortsnamn som vi i Sverige knappt hört talas om, men Stig har besökt alla platserna och överallt blir han lika varmt mottagen.

Guldmedalj av den ryske presidenten

Föreningen är, såvitt Stig vet, störst i världen i sitt slag och Stig och hans medarbetare har fått mycket uppmärksamhet på båda sidor om Östersjön.

- Faktiskt mer i Ryssland än här i Sverige. Varje gång vi åker över med en föräldragrupp brukar rysk press, radio och TV dyka upp och vilja ha intervjuer. Ryktet om Stig Nilsson och hans uppoffrande arbete för de ryska barnhemsbarnen har nått ända in i Kreml, till den högsta politiska ledningen. På order av dåvarande presidenten Boris Jeltsin tilldelades Stig Nilsson den ryska utmärkelsen (guldmedalj) Vänskapens orden”.

Fadderfamiljerna är utspridda över hela Sverige, från Umeå i norr till Nyköping/Huskvarna i söder. Första kontakten från Sollerön togs av Ulla Jerkgård och sommaren 1992 fick Ulla besök av Vladik, idag 20 år. Vladik har därefter besökt Ulla och Sollerön nästan varje år. Året därpå tog också Anita Olsson Mattes emot Dima, 8 år, som sedan återkommit varje sommar och julferie.

Vårvintern 1998 företog några familjer från bl a Sollerön en resa till Ryssland. Anita Olsson Mattes, som är fadder för Dima (Dimitri) sedan 1993, berättar i sin dagbok:

Måndag 2 mars

Arlanda. Avresan var beräknad till 10.20, men som vanligt blev den ändrad. Klockan 12.00 kom vi äntligen iväg. Vi fick ta trappen ner från gaten till en buss som körde oss ut till planet. Vilket plan sen! Det hade nog sett sina bästa dar. Våldigt litet och slitet. När vi kom in fick vi en chock. Det var det risigaste vi sett! Nedsuttna stolar, bälten som inte gick att låsa, flytvästar som såg ut som om dom var från andra världskriget, all annan säkerhetsutrustning lyste med sin frånvaro. Ulla Jerkgård, (fadder till Vladik sedan 1992) fick en spiral i ändan, när hon satte sig och var tvungen att byta plats. Ljudet var så högt att skulle man prata med varandra fick man skrika. Passagerarantalet uppgick till hela 15 personer (vår grupp bestod av 12 personer).

Flygvärdinnan var en fröjd för ögat, blont hår med rosa slingor, vinröd dress och högklackade skor. Vi hade knappt hunnit upp i luften förrän hon serverade oss en läsk, sen gick allt med blixstens hastighet, glöm allt vad serveringsvagn heter. Först delades det ut linneservetter, så kom matlådorna. Vi fick välja mellan kött och fisk, en liten flaska vin och bröd. Innan vi ens hade ätit upp serverades kaffe eller te. Vi fick inte plats med allt på den lilla brickan. Sist men inte minst fick vi frukt. En upplevelse!! Kommer vi bara ner nu också.

Ungefär 14.00, lokal tid kl 15.00, landning i Minsk. Det gick bra trots allt. Lite strul innan vi fick passera passkontrollen. Vårt bagage ifrågasattes. En rysk dam

som var med på planet tolkade åt oss och hjälpte oss även att skaffa taxi. Vi behövde 4 bilar, som skulle transportera oss mellan de två olika flygplatserna. En bilresa på ca 45 minuter. Vilka bilar! Den som vi åkte i såg ut som en skrotbil. Pernilla och Gittan åkte i en bil där fönstret på passagerarsidan hade en stor spindel, så man knappt såg ut. Den bilen stannade efter halva sträckan för att kylas ner, stor risk för kokning. Sen gick resten av resan med en hisklig fart på smala skogsvägar, snacka om att känna sig utlämnad. Till sist kom alla fram helskinnade. Det var en stor fin flygplats, men nästan alldeles öde. Skönt. Här fick vi vänta tills kl 22.20. Under tiden tittade vi i souvenirbutiker och åt mat. Mat och mat. Det såg ut som korngryn med någon sorts pannbiff. Menyn bestod av två olika rätter. Toalettbesöken var en upplevelse, stå-toaletter där papperet var gamla almanacksblad. Vi köpte 2 flaskor champagne och delade på. Trevligt.

Barnhemmet i Jekaterinburg

Tisdag 3 mars

Klockan 05.00 Jekaterinburg, f d Sverdlovsk.

Ludmilla kom och mötte oss och från andra barnhemmet kom en grupp och hämtade Lennart, Katarina, Patrik, Sofie, Anna, Elvy och Monica. Det kändes mycket ruggigt för vi var trötta. Det var mycket snö här.

Väl framme på barnhemmet fick vi gå upp på vårt rum, där vi blev serverade te. Efter det var det skönt att få sova en stund. Innan frukost, som serverades på

grupp 5, fick vi bada bastu. Det kändes verkligen lyxigt. Till frukost fick vi någon sorts surkaka – inte var den god.

Strosade lite fram och tillbaka som vanligt, när Ludmilla inte kan bestämma vad vi ska göra. Ulrika, Permilla och Gittan bekantade sig med barnen.

Ulla och jag fick träffa Tamara och Ludmilla, för att få svar på lite frågor. Men det gav inte så mycket. Får inte ledare följa med till Sverige, så får inte barnen komma dit. Fortsättning följer.....

Lunch på avd. 5. Russinjos, potatissoppa med minimalt med potatis, ris och miniportion kyckling, serverat på assiett bredvid.

Sedan gick vi ut och växlade pengar. Lite konstigt kändes det med lånade ryska pass och k-pist-prydda vakter. Slava, Vladik och Dima var med och tolkade åt oss.

Vi åkte in till centrum och gick in i olika affärer. Gick ett varv runt torget, där det var full ruljans på försäljningen. Vi köpte korv med bröd i en kiosk. Det smakade gudomligt. Det var tur att vi åt ute för till kvällsmat serverades sönderkokt potatis med lök och saltgurka. På kvällen tittade vi på barnen, som hade gymnastik- och dansövningar ledda av ett äldre barn.

Typiskt ryskt bostadshus

Onsdag 4 mars

Klockan 8.00 blev jag väckt av sång, presenter och champagne, jag fyllde 50 år. Efter frukost fick vi gå ut och handla, med eskort av Slava och Dima, i närheten av barnhemmet och skolan. Skönt att få lite luft och att röra på sig.

Så plötsligt skulle vi vara nere hos chefen Ludmilla. På stubinen! När vi kom dit hade de dukat långbord med lite mat och champagne. Det var kalas för mig. Det blev tal och presenter. Mycket trevligt.

Ca klockan 17.00 var Ulla, jag och Lennart inbjudna till Ludmilla igen. Vladimir som är chef över Ludmilla skulle komma. Det blev mat igen. Diskussion om resorna till Sverige m m. Det ser ut att lösa sig. Efter samtalet skulle Lennart på balett och vi var bjudna hem till Nadjasta på kalas. Vi åkte i skolbussen dit, Larissa avd. 6 och Alvetina var också med. Nadjasta hade dukat långbord med så mycket mat att vi höll på att storkna. Det blev tal och presenter igen! När vi hade ätit oss proppmätta, kom det in te och världens största nötkaka med chokladöverdrag och ett stort fat med kakor. Vi höll på att äta ihjäl oss. Det var en upplevelse att fylla 50 år och fira det här. När vi skulle hem fick vi först gå en bra bit och sedan åka spårvagn. Den bästa presenten fick jag dock när vi var hemma. Jag ska bli mormor i september!

Barnhemmet firar Anita 50 år

Torsdag 5 mars

Frukost hos avd. 6. Alla tycks samlas där. Pernilla, Ulrika och Gittan åker på upptäcktsfärd med Slava. Jag och Ulla stannar kvar och vimlar runt på barnhemmet. Klockan 13.00 börjar vi göra tårtorna till festen. Barnen hjälpte oss. Vi hade 12 tårtor som skulle räcka till hela barnhemmet, ca 80 barn.

Klockan 14.00 kom de andra tillbaka från utflykten, de hade varit på Children of art och på ett studentmuseum, som hade stenar. De hann även med en liten shoppingrunda. Godispåsar skulle göras i ordning innan festen skulle börja. Klockan 15.00 började festen i stora salen, där alla barn och personal samlats. De brukar fira Mors Dag med en fest (8 mars internationella kvinnodagen). Det blev uppträdande av barnen med sång och dans. Sedan tårta, saft och tilltugg. Trevligt och mycket stiligt. När det var klart var vi tillsammans med barnen tills vi skulle sova.

Barnen dansar

Fredag 6 mars

Väckning kl 04.00. Vi var jättetrötta på grund av några hundar, som var utanför fönstret och skällde i timmar. Ludmilla följde med oss ut till flygplatsen. Resten av gänget från Alvelinas barnhem var där också. Efter lite strul med Annas biljett (som någon hade rivit av som inte skulle det) kom vi iväg. Alla somnade direkt. Efter ca 3 tim var vi i Minsk. Det är en stor fin flygplats men nästan öde på folk. Vi bredde ut oss på samma plats som på ditresan. Vi tog det lugnt med att gå och handla och äta.

Ca klockan 12 fixade vi 3 taxibilar som skulle ta oss till den andra flygplatsen. Den här gången fick vi riktigt fina bilar. Det gick i 140 km/tim. Så den bilresan in till stan glömmar vi aldrig. Tuta och komma fram först, var det som gällde. Vi kom helskinnade fram i alla fall. Vi behövde inte vänta länge där innan planet skulle gå. Lite kallsvettigt blev det, när jag inte kunde hitta min biljett, som det visade sig att Gittan hade.

Vi fick åka med samma lilla plan tillbaka till Sverige, med den skillnaden att nu hade de plockat ur hälften av flygstolarna och satt upp ett draperi, som dolde två stycken turbiner med okänt innehåll. Vi var 14 passagerare och så var planet fullt. Flygvärdinnan i vinröd uniform och vita handskar. När planet skulle lyfta, luktade det brandrök och vi blev oroliga, men flygvärdinnan lugnade oss och hämtade en sprayflaska och sprutade lite talldoft i taket. Hur dåligt än planet verkade kom vi fram helskinnade. Det gick bra igenom tull också med all champagne. Sedan var det bara att ta adjö av varandra och åka var och en hem till sitt. Sammanfattningsvis var det en väldigt spännande och intressant resa.

” Stig Nilssons organisation arbetar inte enbart för att låta de ryska barnhemsbarnen komma till Sverige på besök. Föreningen bidrar även med utrustning och arbete på plats i Ryssland. Ett barnhem har fått en helt ny tvättstuga. På ett annat har de gamla utedassen ersatts av moderna badrum. Och flera av barnhemmen har fått nya symaskiner och kylskåp. Till och med två bilar har vi kunnat överlämna till tacksamma mottagare. Det går åt ca 700 000 kr per år för att täcka alla kostnader.

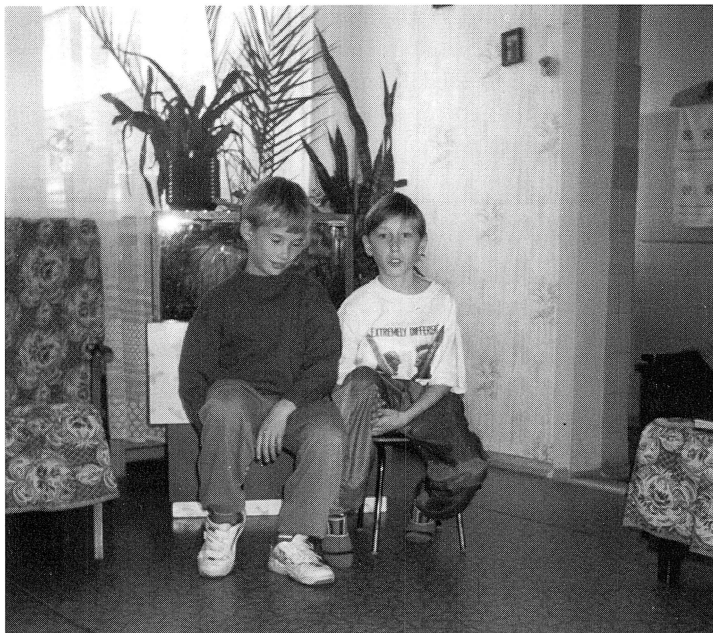
Det mesta får vi bidrag från fonder, stiftelser och företag. Folke Bernadottes minnesfond, Radiohjälpen och The Body Shop är några av våra största bidragsgivare. Men även många privatpersoner hjälper till på olika sätt.

Mellan 1 200 och 1 500 barn har Stig Nilssons organisation hjälpt till ett mer innehållsrikt liv under de mer än tio år som verksamheten pågått.

De barn som var med i de första årskullarna är nu så stora att de har kommit ut i yrkeslivet. Det är verkligen glädjande att se hur bra det har gått för många av dem. Igor, som var med i den allra första kullen, är idag koordinator för Saabs affärsverksamhet mellan Moskva och Sverige.

Tretjaks barnhemsutbyte klarar inte att rädda alla ungdomar som föreningen kommer i kontakt med. När ungdomarna är 16 år växer de ur barnhemmet och om de då inte har sin sociala situation tryggad, i Ryssland eller i Sverige, hamnar många av flickorna på gatan och pojkarna i kriminalitet.” *

*) Utdrag ur artikel i tidningen Hemmets Veckotidning 8/2000.

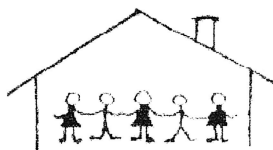

Dima och Vladik

Anita berättar vidare om upplevelser och glädjeämnen med att vara fadder . Ett positivt men annorlunda föräldraskap. Hon poängterar dock att detta inte bara är ett ideellt arbete utan innebär också kostnader och även bedrövelse - ingen kan hjälpa alla men alla kan hjälpa en.

Resekostnaderna för barnen betalas till största delen av fadderföräldrarna. En viss del betalas av insamlade pengar från Stig Nilsson och vår förenings julkorts-försäljning. Alla kostnader under vistelsen här i Sverige, som t ex mat och kläder står fadderföräldrarna för.

Är du intresserad och vill veta mer om Tretjak´s barnhemsutbyte kan du kontakta Anita Olsson Mattes.

*Föräldraföreningen
Barnhem i Sverdlovsk*

*Anita Olsson Mattes
Sara Markus-Jansson*